

Social utblick

Willy Karlsson

”Av ekonomiska skäl och med hänsyn till mänskliga rättigheter...”

Rubrikens formulering är hämtad ur årets upplaga av Socialnytt:s petitanummer. Det rör sig säkert om en sk ”olycklig formulering”. Vi byråkrater brukar inte uttrycka oss på det sättet. Det ser bättre ut om de mänskliga rättigheterna överordnas ekonomiska hänsyn och det brukar vi klara av i varje fall när vi skriver. Formuleringen är ändå på något sätt typisk för den anda som genomsyrar beskrivningen av socialstyrelsens verksamhet. Verkets ekonomiska problem framträder mycket tydligt. Man skulle också kunna använda formuleringen för att beskriva departementets behandling av socialstyrelsen. De kortsiktiga ekonomiska skälen tycks dominera över alla andra hänsyn.

”Klarar vi 80-talet?” är temat för petitanumret. Man förstår efter en stunds läsning att det är socialstyrelsen som är utsatt för omslagsbildens många argusögon och att frågan är introspektiv. ”Vi” är socialstyrelsen. Om något svar ges på frågan så är det i varje fall inte jakande.

Det är jämmer och elände sida upp och sida ner. ”Svårigheterna att kombinera minskade resurser med ökande krav på insatser ute i landet är uppenbara” heter det i en av de mera modesta formuleringarna. Särskilt bedrövligh tycks situationen vara inom äldreomsorgsområdet. Den för verksamheten ansvarige byråchefen är inte nådig i sin egenkritik. Socialstyrelsens insatser för äldre är ”mycket splittrade”, en övergripande policy för äldrefrågor saknas, den interna samordningen är otillfredsställande och de resurser som avsatts för arbetet med äldrefrågor ligger långt under rimlig nivå. Resultatet har blivit att styrelsen har ”mycket små möjligheter

att ta del av den aktuella utvecklingen, påverka densamma eller på något annat avgörande sätt åtgärda aktuella problem”.

Jämför denna verklighetsbild med departementschefens förväntningar på socialstyrelsen så som de kommer till uttryck i socialtjänstpropositionen. Socialstyrelsen skall ”följa, leda och utveckla socialtjänsten genom att ta emot och förmedla kunskaper, redovisa uppfattningar om och påpeka behov av förändringar”. När det gäller planeringsområdet skall styrelsen utveckla metodiken för social planering, sammanställa riksplaner, ge en samlad överblick över socialtjänstens planerade utveckling och tillhandahålla planeringsunderlag till kommunerna.

För att socialstyrelsen skall kunna leva upp till förväntningarna skall verket omorganiseras. Det förefaller vara klokt. Men samtidigt minskas verkets resurser och det förefaller vara mindre klokt. Det hjälper inte mycket att departementschefen här och var försöker få det att låta som om det vore fråga om resursförstärkningar. I propositionen om socialstyrelsens uppgifter och organisation skriver departementschefen exempelvis att han ”rent allmänt tagit hänsyn till behovet av kraftfulla insatser från socialstyrelsens sida i syfte att förverkliga intentionerna i den framtida socialtjänsten”. Vad detta allmänna hänsynstagande innebär om man översätter det i resurstermer framgår inte av propositionen. Socialstyrelsen tycks inte heller tro på att det blir några resurser. Om jag läst rätt i petitanumret så har styrelsen inte prioriterat några insatser som har med socialtjänstreformen att göra.

Till saken hör också att socialstyrelsens omorganisation skall genomföras vid samma tidpunkt som socialtjänstlagen träder i kraft. Maken till dålig planering får man leta efter. Hur skall det vara möjligt att förena det interna förändringsarbetet med de kraftfulla insatser i samband med socialtjänstreformen som departementschefen talar om?

Beredskapen på riksnivå inför socialtjänstreformen förefaller vara dålig i varje fall om man skall sätta tilltro till de skrifter jag har läst. Vi får hoppas att läget är bättre ute i kommunerna. Men nog skulle vi behöva ett vitalt och resursstarkt ämbetsverk i förändringsarbetet.